zoogenaamde „doopattestatie" aan een volwassene meetegeven, die wel gedoopt is, maar nog geen belijdenis des geloofs heeft afgelegd, sanctionneert min of meer de positie van zulk een „dooplid", alsof zijn toestand een wettige in Christus Kerk is.

Maar hoezeer we daarom dezen maatregel toejuichen en dezen gaarne bij onze Kerken aanbevelen, toch zal daarmede de noodzakelijkheid om soms aan volwassenen zulk een doopbewijs te moeten afgeven, wanneer zij naar een andere Kerk overgaan, niet geheel vermeden kunnen worden. Zulk een doopbewijs bij den doop uitgereikt kan te loor gaan of zoek raken, en dan zal de Kerkeraad wel verplicht wezen, op aanvraag, een duplicaat-doopbewijs af te geven. In zooverre blijft hetgeen we schreven dus zijn kracht behouden.

Dr. H. H. K.

Kootwijks Scholen

In hartelijken dank ontvangen door Ds. Miedema te Groningen van N. N. *f* 2.50.

Dringend verzoeken wij toch onze scholen, die zoo dringend behoefte aan steun hebben, niet te vergeten.

Ds. J. H. Houtzagers, *Voorzitter.*

Leestafel.

Schild en Pijl onder redactie van Dr. F. W. Grosheide, Dr. J. C. de Moor, Dr. B. Wielenga. Aflevering 3. — Uitgave van J. H. Kok te Kampen 1918.

II.

Op grond van een even nauwkeurige als onbevangen exegese toont Dr. Bavinck in het tweede hoofdstuk zijner brochure allereerst aan, dat de zin, dien de Schrift aan de »Navolging van Christus« hecht is: »een doen van den wil des hemelschen Vaders, gelijk Hij zelf dien volmaakt heeft volbracht, een zichzelf gelijkvormig maken aan het evenbeeld van Christus« (p. 9). Waarmee dan de ééne term van het probleem: Christendom en Cultuur is gefixeerd.

»De aard dier navolging«, zegt hij verder, wordt in de Bergrede met concrete voorbeelden toegelicht«. Alvorens echter die voorbeelden te noemen, maakt hij drie opmerkingen, welke tot recht verstand van de Bergrede, voor sommige lezers, zeker niet overbodig zijn.

Ten eerste, wat door ons, Gereformeerden steeds geleerd is, dat het ethisch onderwijs van Jezus gegrond is op dat van het O. T., hetgeen o. m. blijkt uit Matth. 22 waar op het dubbelgebod der liefde als het »innerlijk beginsel« der in Gods wil gegronde zedewetten wordt gewezen; »de twee geboden van liefde tot God en den naaste, aan welke geboden de gansche wet en de profeten hangen, als de deur in haar hengels« (p. 11). Ten tweede, wat van Gereformeerde zijde evenzeer steeds is staande gehouden, dat Jezus niet als een »nieuwe wetgever« is opgetreden, die »de zedewet des O. T. met nieuwe en volmaaktere geboden zou hebben aangevuld.«

En eindelijk wat in verband met het voorgaande onzerzijds ook steeds geleerd is, dat het »ethisch onderwijs", of het »onderwijs op zedelijk gebied van Jezus in de Bergrede zich, met het al of niet uitgesproken: »gij hebt gehoord dat tot de ouden", dat is tot de vaderen, »gezegd was geworden" — »maar Ik zeg u" hier niet wijst op een antithese of tegenstelling tusschen het ethisch onderwijs des O. T. en dat van Christus, doch op de tegenstelling tusschen het Zijne en dat der Schriftgeleerden en Farizeën, »die, zooals Prof. Bavinck terecht zegt, »aan de letterlijke woorden der wet een opvatting en uitlegging verbonden, welke de beteekenis dier wet verzwakte, met een minder en onvolkomener gerechtigheid tevreden stelde".

Na deze drie, aan de gereformeerde ethiek ontnomen beginselen, tot goed verstand van de Bergrede vooropgesteld te hebben, zegt Dr. Bavinck, dat »men tot goed verstand van de Bergrede ook in het oog moet houden tot wie en onder welke omstandigheden Jezus deze rede houdt". (p. 12).

Wat het eerste betreft, »Jezus houdt haar niet voor de grooten en de aanzienlijken maar vóór de betrekkelijk kleine schare zijner discipelen, die tot de geringen en onaanzienlijken in den lande behoorden".

En wat het tweede betreft, »het ware", zoo schrijft Bavinck hier, »ongepast geweest aan deze menschen een zoogenaamde cultuurtaak op te dragen, hen op te roepen tot beoefening van wetenschap en kunst, tot verzameling van aardsche schatten, tot het drijven van nijverheid en handel. Daartoe was Jezus zelf niet in de wereld gekomen» (p.13).

De uitdrukking »ongepast" zou ik hier liever door een andere hebben zien vervangen, doch dit in het voorbijgaan. Maar wat ik hier niet mag voorbijgaan is, dat de Kerknieuws-redacteur van de *N. R. Ct.* in zijn kritiek op Prof. Bavinck's brochure hem de meening in de schoenen schuift: »Het ware ongepast geweest, wanneer Jezus in de Bergrede aan de menschen eene zoogenaamde cultuurtaak had opgedragen." Aan het anders zoo scherpziend oog van dezen kriticus is ditmaal blijkbaar ontgaan, dat Bavinck hier op p. 13 niét van *de* menschen, maar van *deze* menschen spreekt. En die *lapsus oculi* is te bedenkelijker, omdat mijn geachte mederecensent daaraan een argument ontleent voor zijn bewering, waarop ik straks nog terugkomen zal. »Ten opzichte van de cultuur stelt hij (Dr.Bavinck) de onmacht van het Christendom voorop."

Op p. 13 van zijn brochure schrijft Bavinck dan verder, dat de discipelen van Jezus, wijl zij onder de omstandigheden, waarin zij verkeerden, door macht en aanzien geen invloed op de wereld konden oefenen, »in hun goede werken hun licht moeten laten schijnen voor de menschen en dezen daardoor zullen bewegen om hunnen Vader in de hemelen te verheerlijken, Mat. 5 : 16 en Joh. 15 : 8".

Als men dûs let op de personen, tot wie Jezus zijn Bergrede hield, en op de omstandigheden waarin die toenmaals verkeerden, behoeft men »aan de woorden van Jezus, noch door ze te vergeestelijken, noch door ze te pressen, geweld aan te doen."

Noch door ze zoo te vergeestelijken, »dat zij het tegendeel bedoelen van wat er eigenlijk staat". Bavinck acht het dan ook niet waar, dat Jezus alleen op gezindheids-moraal en niet ook op daad-moraal zou hebben aangedrongen. Iets waarmee ik het, mits het accent op *alleen* valt, wel eens ben.

Noch ook door ze te pressen, »want Jezus stelt die concrete daden, die Hij door zijn jongeren nagevolgd wil zien, toch voor in den vorm van beelden, welke niemand opvolgen en toepassen kan." Zoo, niet alleen het »uittrekken van het oog" en het »afhouwen van de hand", maar ook het »weerstaan van den booze", het »toekeeren der linkerwang", evenals »de voetwassching". »Maar" voegt de schrijver hieraan toe »ofschoon niet letterlijk, al deze voorbeelden zijn toch wel concreet en praktisch te verstaan."

En na dûs zijn lezers, zoo noodig, het recht verstand van de Bergrede, zelf te hebben bijgebracht, komt hij dan tot die concrete voorbeelden waardoor in deze rede de aard der navolging van Christus wordt toegelicht. Daarvoor verwijst hij dan naar de verboden, om »met den wederpartijder naar het gerecht te gaan", »kwaad met kwaad te vergelden", »weerwraak te oefenen", »den vijand te haten" »te zweren", »een vrouw met begeerlijkheid aan te zien". »In dit alles meent Jezus wat Hij zegt; Hij drukt zich niet anders uit dan Hij bedoelt. Hij eischt, dat Zijne discipelen niet alleen zoo gezind zullen zijn als Hij zegt, maar dat zij zich ook zoo zullen gedragen en zoo zullen *doen*." (p. 14).

* * *

In zijn derde en vierde hoofdstuk bespreekt Dr. Bavinck in verband met de »navolging van Christus« het ethisch onderwijs der Apostelen, hetwelk in het N. T. is vastgelegd.

Ik ben het goed met hem eens, dat men, lettend op de houding, die de Gemeente der Apostolische eeuw aanvankelijk en later tegenover de cultuurwereld harer dagen innam, in dat onderwijs, wat ik zou willen noemen een tweeërlei strooming kan onderscheiden. Maar het komt mij voor, dat hij, door zijn overzicht van dat onderwijs *over twee* hoofdstukken te verdeelen, bij zijn lezer den indruk wekt van te scheiden wat, naar hij ook zelf meent, slechts te onderscheiden is.

In dat derde hoofdstuk besluit hij dan uit de verhouding waarin de discipelen van Jezus en de cultuur-wereld hunner dagen tot elkander stonden, dat »de moraal van het N. T.«, hetgeen hier niet anders kan beteekenen dan het »ethisch onderwijs« der Apostelen, »van het standpunt der onderdrukte en vervolgde Gemeente van Christus geschreven is«. (p. 18). Met het oog op die vervolging en onderdrukking van de zijde der wereld, waar dan bij kwam, dat althans de Grieksch-Romeinsche cultuur-wereld hunner dagen, »van afgoderij doortrokken en met allerlei ongerechtigheid vervuld was« (p. 15) laat zich verklaren, »dat de discipelen van Jezus aanvankelijk geen deel konden nemen aan het openbare leven en zich in de eenzaamheid, in hun eigen kleinen kring terugtrekken«. (p. 15). En ook is daaruit te verklaren, dat zich dit in het ethisch onderwijs der Apostelen afspiegelt. Iets wat de Schrijver dan onweerlegbaar aantoont, door te verwijzen naar feiten waaruit blijkt, dat bij dit onderwijs »steeds het vermaan tot het volbrengen van plichten en zoo goed als nimmer dat tot het opkomen voor rechten op den voorgrond treedt« (p. 16); dat vrouwen, kinderen en burgers slechts op hun *plicht* tot onderdanigheid worden gewezen. Verder, dat onder de omstandigheden waarin de christenen toen verkeerden, »de apostelen wel niets anders konden aanbevelen dan de beoefening dier deugden, welke Christus betracht en aan zijn discipelen ter navolging had gesteld (p. 15). Maar dat zij evenmin als Jezus aan de leden der Gemeente een cultuurtaak konden opdragen« (p. 15).

Dit alles nu is zeker waar.

Doch wanneer men na het slot van hoofdstuk drie: »En door deze deugden heeft de meente van Christus inderdaad in de eerste en tweede eeuw machtigen invloed op de wereld geoefend", leest het begin van hoofdstuk vier: »Maar toen de gemeente zoover gekomen was, moest zij ook een andere houding aannemen; zij kon met de beoefening der negatieve en passieve deugden niet meer volstaan, maar kreeg thans tot taak om de wereld naar de beginselen des Christendoms te hervormen en te vernieuwen. Ook hiervoor waren de lijnen aangewezen in het onderwijs van Jezus en de apostelen" — dan krijgt men toch een anderen indruk dan die welke in hoofdstuk drie op p. 18 met: »*de* moraal van het N. T. werd geschreven van het standpunt der verdrukte en vervolgde gemeente", is gewekt.

* * *

In zijn vierde hoofdstuk spreekt Prof. Bavinck dan nader over die lijnen welke voor het hervormen en vernieuwen der wereld naar de beginselen van het Christendom, in het onderwijs van Christus en de apostelen zijn aangewezen. En met den hem eigen helderen blik op de beginselen, ziet hij ze in wat hij noemt: »de centrale feiten van het Christendom."

In »de vleeschwording des Woords, die een bewijs was van de genade des Zoons en de liefde des Vaders. Een liefde die zich uitstrekte tot de geheele wereld, tot de gansche Schepping, zoowel in haar stoffelijk als geestelijk bestaan."

In »het eigenaardige dezer liefde", welke in de Christelijke religie, niet als in het Buddhisme tegenover het recht staat, maar dit als het ware in zich opneemt; het kruis is beide, openbaring van de hoogste liefde en van het strengste recht".

In »den dood, opstanding en hemelvaart van Christus", waarin voor de geloovigen profetie en waarborg ligt, dat zij met Hem gestorven ook met Hem leven, hier reeds in beginsel, straks bij de opstanding van ziel en lichaam in volmaakte heerlijkheid. Waaruit dan volgt, dat als zij hier op aarde tijdelijk van hun recht afstand doen en onrecht lijdzaam verdragen, zij dit niet doen uit minachting voor het recht, maar omdat zij hun zaak toevertrouwen aan God, voor wien het recht is om verdrukking te vergelden (p. 19)."

»Met deze gegevens voor oogen, brachten de apostelen in de navolging van Christus een belangrijke wijziging aan«, schrijft Dr. Bavinck op p. 20, en op exegetische gronden toont hij dit dan ook verder aan.

Van dit apostolisch onderwijs zegt hij nog, dat het tegenover de wereld een vrij en ruim standpunt inneemt; dat het zich principieel keerde tegen het ascetisme en niet tegen de wereld als schepping Gods, maar tegen al wat in de wereld zondig was en tot zonde verleiden kan, waarbij men moet bedenken, »dat de wereld toen in een staat van diep godsdienstig en zedelijk verval verkeerde« (p. 21).

* * *

Eerst in zijn vijfde en laatste hoofdstuk komt de schrijver dan tot een bespreking van den tweeden term van het probleem: de Cultuur.

Een bespreking waarin ik, hoe voortreffelijk zij ook is, niet zonder verwondering mis een omschrijving van wat onder cultuur is te verstaan.

In een beknopt historisch overzicht doet hij zien hoe de Kerk, zich aansluitend bij de in hoofdstuk drie en vier omschreven apostolische beginselen, »door louter zedelijke en geestelijke middelen de overwinning over de wereld behaalde en met een negatieve houding tegenover de toenmalige cultuur zich niet meer tevreden stelde«. »Hoe zij, al moest zij ook aan het ascetisch ideaal groote concessies doen, vooral onder leiding der bisschoppen van Rome tegenover de cultuur een meer positieve houding aannam«. »Daarbij in verloop van tijd tot een ander uiterste oversloeg en wel zoo dat èn wereldbeheersching èn wereldverachting de kenmerken van de kerk der Middeleeuwen werden«.

Maar ook doet hij hier zien, dat de Reformatie tegen beide in verzet kwam; aan de heerschappij der Kerk over de natuurlijke levensterreinen een einde maakte, en van geen andere synthese tusschen Christendom en Cultuur wilde weten, dan langs zedelijken weg. Maar doordat de Kerken der Hervorming aan deze beginselen ontrouw werden en daardoor heel het natuurlijk leven, na de 16e eeuw, zich van Schrift en belijdenis emancipeerde, staat de cultuur »thans als een zelfstandige macht tegen de Kerk van Christus over". (p. 22).

Hiermede nadert Prof. Bavinck dan het punt in quaestie, *de synthese tusschen de navolging van Christus en het moderne leven.*

Hij spreekt als zijn meening uit, »dat deze nooit anders tot stand zal kunnen komen, dan in den ethischen weg, dien de Gemeente in de eerste eeuwen bewandelde en dien de Reformatie weer principieel als den eenig juisten aanwees« (p. 23).

En daarbij wijst hij er dan op, dat de cultuur nooit te beschouwen is als een product van het Christendom. Iets waarbij, naar het mij voorkomt, op het verschil tusschen „gemeene Gratie« en »particuliere Genade ware te wijzen. Verder, dat de cultuur haar eigen leven leidt en hare eigene wetten heeft. En eindelijk dat het Christendom ten opzichte van natuur en cultuur een beperkte taak heeft. »Het bindt nooit tegen deze beide op zichzelf den strijd aan, maar alleen tegen het bederf, dat er ingedrongen is. Iets waarbij, naar het mij weer voorkomt, op de dooreenstrengeling van »particuliere Genade« en »gemeene Gratie« ware te wijzen«.

Hoe nu, met het oog ook op deze uitspraken van Prof. Bavinck, zijn recensent in de *N. R. Ct.* kon schrijven: »Ten opzichte van de cultuur stelt hij de onmacht van het Christendom voorop", — is mij een raadsel. Ook staat Bavinck tegenover een synthese tusschen Christendom en Cultuur niet sceptisch. Op p. 26 schrijft hij van onze hedendaagsche cultuur, dat zij »de navolging van Christus niet onmogelijk maakt". En daarom wijst hij o. m. op het feit dat »de cultuur in den tegenwoordigen tijd niet op die wijze en in die mate van het Heidendom doortrokken is, als ze dat was in de apostolische eeuw" (p. 25). Maar al staat hij tegenover deze synthese niet sceptisch, toch ziet hij in, dat »wijl recht en zedelijkheid in deze bedeeling nooit kunnen samenvallen" (p. 27), zij slechts betrekkelijk te verwerkelijken is. »De wet Gods, het volmaakte zedelijkheidsideaal van het Christendom, komt in geen enkel mensch op aarde tot vervulling en ook van de wetgeving des lands, die het recht te regelen heeft, is het niet te verwachten dat zij ooit aan dit ideaal zal beantwoorden".

En hier, op p. 27, komt de schrijver eerst weer terug op den oorlog en spreekt dan over »sommige christenen, die op grond van het zesde gebod en de Bergrede elken oorlog uit den booze achten". Hij bewéert hier, waarin ik volkomen met hem mee ga, dat waar men dan van »gewetensovertuiging« spreekt, al moet zulk een een overtuiging geëerbiedigd, van Christelijk standpunt die conscientie als een dwalende moet beschouwd en »de dwaling waaraan zij lijdt, is goed beschouwd, niet van onschuldigen aard. maar ernstig en gevaarlijk". En Dr. Bavinck beweert dit niet maar, doch voert voor deze bewering ook gronden aan, die haar voldoende staven.

* * *

De lezing van deze mijn bespreking van: De Navolging van Christus en het moderne Leven moge velen opwekken tot een zich aanschaffen, zooal niet van het tijdschrift zelf waarin Prof. Bavinck deze studie geeft, dan tenminste van deze 3e Aflevering.

De lezing der brochure zelf kan ten goede komen aan hen, wier dwalende conscientie elken oorlog uit den booze acht, maar ook aan anderen. Want terecht schrijft Bavinck: »In het wezen der zaak zijn de moeilijkheden, waarmede de navolging van Christus in het leger en aan het front te worstelen heeft, geen andere, dan die daaraan ook in het gewone leven verbonden zijn. Ook hier is het moeilijk om tusschen de zonden, welke wij bestrijden moeten, en den zondaar, dien we behooren lief te hebben, onderscheid te makee". (p. 32).

G.

Officieele Berichten.

Kort verslag der vergadering van de classis Amersfoort, 9 April 1918.

1. De vergadering wordt door Ds. Meijnen namens de roepende kerk van Baarn geopend. Alle kerken zijn wettig vertegenwoordigd.

2. Het moderamen wordt aldus vastgesteld: Ds. Aalders praeses; Ds. Rietberg scriba; Ds. Teerink, assessor.

3. De notulen worden gelezen en geteekend.

4. Een kerk doet voorlezing van het advies door deputaten der G.S. gegeven inzake een geval van censure. Noch die kerk, noch de classis kunnen zich met dat advies vereenigen. Aan de Partic. Synode zal gevraagd worden een commissie voor deze zaak te benoemen, om met een commissie uit classis en kerk een samenspreking te verzoeken met deput. der G. S.

5. Aan een andere kerk wordt advies verstrekt om over te gaan tot den 2en trap der censure.

6. Tot deput. voor de zending onder de Joden wordt in plaats van Ds. Horjus, die de classis heeft verlaten, Ds. Menke benoemd.

7. Naar de Particul. Synode worden afgevaardigd de D.D. Donner, Rietberg, Meynen als primi, en Teerink, Aalders, Menke als secundi, en de ouderl. Timmerman, v. d. Woerd, Huijgen als primi. en v. d. Berg, Hardeman, Bloemendal als secundi.

8. De classis spreekt uit inzake de zending met de kerk van Utrecht te willen medewerken, mits alle kerken jaarlijks een gedrukte rekening en verantwoording ontvangen met een uitgewerkt rapport over den arbeid, en meerdere medezeggenschap verkrijgen.

9. Aan een kerk wordt *f* 180 over het 1e kwartaal van 1918 gerestitueerd voor het emeritaatspensioen van haar em. dienaar, vanwege den meerderen steun van de Gener. deputaten en de classis Utrecht ontvangen. Voor het tweede kwartaal worden de bijdragen naar de nieuwe regeling geïnd.

10. Aan een emeritus-dienaar wordt de 10 pCt. duurtetoeslag toegezegd.

11. De collecten worden geïnd.

12. Bij de rondvraag naar art. 41 K.O. wordt aan een kerk geadviseerd over te gaan tot den 2en trap van censuur.

13. De vacaturebeurten worden geregeld: Westbroek: Ds. v. Arkel; O. Loosdrecht: Ds. Rietberg; N. Loosdrecht: Ds. Meijnen; Veenendaal: Ds. Aalders; Maartensdijk: Ds. Teerink; Renswoude: Ds. Donner.

14. Roepende kerk: Bunschoten A-B. Praeses der volgende vergadering Ds. v. Arkel.

15. De praeses sluit de vergadering.

Op last der Classis
H. Teerink, *assessor.*

Kort verslag van de vergadering der classis Tiel, gehouden te Zalt-Bommel op Donderdag 11 April 1918.

De vergadering wordt geopend door Ds. Nieborg. Nadat Ps. 86 : 6 gezongen is en gelezen Ps. 15, gaat Z.Eerw. voor in gebed.

De credentiebrieven worden door oud. Barendregt en Ds. Geerling nagezien. Alle kerken zijn wettig vertegenwoordigd; Hoenza-Driel is vertegenwoordigd door één ouderling, terwijl aan brs. diakenen van enkele kerken keurstem wordt verleend.

De kerk van Culemborg heeft eene instructie.

In het moderamen nemen zitting: Ds. H. Nieborg, praeses; Dr. G. Keizer, assessor; Ds. Joh. Kwak, scriba.

De notulen worden gelezen en gearresteerd.

Alsnu wordt behandeld de instructie van de kerk van Culemborg, luidende aldus:

»De classis bespreke het beramen van maatregelen om althans eenigszins te voorzien in den heerschenden predikantennood en brenge deze zaak op het agendum voor de a.s. Particuliere Synode."

Uit de toelichting blijkt, dat de kerk van Culemborg nogal bezwaren heeft tegen de handelwijze van de tegenwoordige candidaten in de H. Godgel. die aan de classis verzoeken hen beroepbaar te verklaren en, als dit verzoek is ingewilligd, openlijk dan verklaren zich niet beroepbaar te stellen. Men moet dit den candidaten niet al te euvel duiden, maar een feit is dat zóódoende de classis niet wordt geëerd, maar wel onteerd en bovendien worden daardoor jonge krachten zelfs jarenlang aan de gemeenten onttrokken.

En dat het zich niet beroepbaar stellen — (om welke redenen dan ook)! — »niettegenstaande den predikantennood, hoe langer hoe meer gewoonte begint te worden, blijkt duidelijk uit het volgende staatje, hetwelk door de afgevaardigden van Culemborg wordt overgelegd:

Op 31 Dec. van het jaar.	Aantal kerken.	Aantal vacaturen.	Aantal vacatures in procen.	Aantal cand. die een beroep aannamen.	Aantal cand. die zich niet beroepbaar stellen.
1912	694	171	24.64	12	13
1913	693	169	24.38	14	6
1914	695	177	25.47	10	9
1916	701	186	26.58	15	8
1917	702	199	28.34	3	16

Na eenige bespreking wordt besloten, de aandacht der kerken op deze zaak te vestigen en wel door eenigszins uitvoerig van dezelve melding te maken in de verslagen voor de *Geldersche Kerkbode*, *Bazuin* en *Heraut*.

Ds. Joh. Kwak brengt rapport uit namens de commissie van dien. des Woords, door de classicale vergadering van 17 Januari jl. benoemd op verlangen van eene der kerken, om, zoo mogelijk, tot beslechting van gerezen geschillen in haar midden te komen.

Na langdurige bespreking wordt aan den scriba opgedragen, namens de classis een schrijven te richten aan den kerkeraad van bedoelde gemeente, inhoudende een kort verslag van het besprokene en van het besluit door één harer afgevaardigden, staande ter vergadering, genomen.

Eene missive van de classis Apeldoorn en eene van de classis Zutphen in zake de zending wordt, na korte bespreking, in handen gesteld van Ds. Joh. Kwak als dep. ad hoc.

Naar de Particuliere Synode welke D.V. 5 Juni a.s. te Arnhem zal samenkomen, worden afgevaardigd de dienaren des Woords Dr. G. Keizer en Joh. Kwak als primi; O. J. Geerling en H. Nieborg als secundi; en de ouderlingen L. Barendregt en van Zandwijk als primi; J. Momberg en v. d. Pijl als secundi.

Als deputaten voor de kerkvisitatie worden benoemd: Ds. O. J. Geerling, Dr. G. Keizer, Ds. Joh. Kwak en Ds. H. Nieborg.

De kerken van Rossum, Hoenza—Driel, Zalt-Bommel, Gameren, Well, Poederoijen en Aalst zullen gevisiteerd worden door Dr. G. Keizer en Ds. Joh. Kwak; de kerk van Geldermalsen door Ds. O. J. Geerling en Ds. Joh. Kwak, en de kerken van Culemborg, Herwijnen, Tiel en Vuren door Ds. Geerling en Ds. Nieborg.

Bij de regeling der vacaturebeurten wordt voor Herwijnen aangewezen Ds. Joh. Kwak; voor Rossum Ds. H. Nieborg; voor Vuren Dr. G. Keizer en voor Zuilichem Ds. O. J. Geerling.

Na de rondvraag naar art. 41, wordt de vergadering op de gebruikelijke wijze gesloten.

Namens de classis:
Ds. Joh. Kwak, *h. t. scriba.*

Buitenland.

Engeland. De Anglicaansche geestelijkheid en de oorlog.

De Aartbisschop van York, Long, heeft een bezoek gebracht aan het Engelsche front in Frankrijk en heeft daar de klachten gehoord van veldpredikers welke van oordeel zijn dat het aantal hunner ambtsbroeders die zich vrijwillig ten dienste van het leger gesteld hebben, onvoldoende is. Hij schreef daarover aan den aartsbisschop van Canterbury, Davidson, een langen brief, waarin de diensten beschreven worden die de Anglicaansche geestelijkheid van af het begin van den oorlog bewezen heeft. Niet minder dan 2400 Anglicaansche predikers, ongeveer een tiende deel van het geheele kerkelijke personeel, zijn als veldpredikers bij het leger of bij de marine ingedeeld. Van den werden er 55 gedood of stierven aan hunne wonden, terwijl 75 zwaar gewond werden. Bovendien kreeg een groot aantal een korter of langer verlof om in de hospitalen, in het kerkleger of in de tehuizen van de Chr. Jongelingsvereenigingen te arbeiden. Tenslotte heeft in Engeland zelf een groot aantal predikanten zich gegeven om in verschillende takken van den vaderlandschen dienst te arbeiden, waarbij dan hunne ambtelijke werkzaamheden door hunne collega's verricht werden. De Anglicaansche predikanten hebben zich dus niet onbetuigd gelaten, maar de aartsbisschop van York heeft laten uitkomen, dat desniettegenstaande de krachten die beschikbaar waren, niet geheel aan de gestelde eischen konden voldoen.

De nieuwe wet op 's lands weerbaarheid medio April door het parlement aangenomen, bepaalt, dat de predikers der verschillende kerken niet meer geheel vrij van den krijgsdienst zullen zijn, maar als non-combattanten in het leger behooren opgenomen te worden. Den 23sten April hebben alle leden der Anglicaansche geestelijkheid, die de in de wet voorgeschreven leeftijd bereikt hebben, hunne oproeping om in het leger te dienen gekregen. De Anglicaansche kerk zal nu door het tijdelijk saamvoegen van predikantsplaatsen trachten te zorgen, dat de kerkedienst niet te groote schade lijdt.

Ukrajine. De Ukrajinische geestelijkheid voor vernieuwing der Roomsch-Katholieke en Grieksche Unie.

Aan het Ukrajinische persbureau wordt uit Lemberg het volgende gemeld: „De geestelijkheid van alle drie Galicische Grieksch-Katholieke eparchieën (bisdommen) begroette in een groote vergadering te Lemberg met blijdschap het ontstaan van den Ukrajinischen onafhankelijken volksstaat, terwijl zij krachtig protesteerde tegen alle pogingen om Ukrajinisch grondgebied, in het land van Cholm en Podolie te poloniseeren of te latiniseeren. De Grieksch-orthodoxe geestelijkheid wendt zich tot den Roomschen stoel met verzoek, dat de Unie, die in vroegere tijden de Roomsch-Katholieke en de Grieksch-Katholieke (orthodoxe) kerk verbonden heeft, weder hersteld worde."

Inderdaad heeft zulk een Unie bestaan. In 1847 sloten de Paus en de Keizer van Rusland een overeenkomst, volgens welke een nieuw bisdom van Cherson werd gesticht. De keus van de bisschoppen bleef aan den Keizer, hunne kanonieke wijding werd aan den Paus overgelaten.

Overigens werd het bestuur over de geestelijke aangelegenheden hunner diocese aan de bisschoppen overgelaten, waarbij zij echter afhankelijk bleven van den Paus. Al het andere, waarover men het niet eens kon worden, werd onbepaald aan de toekomst overgelaten. Wanneer deze Unie weder verbroken werd, is ons niet bekend.

Gemengd Nieuws.

Spelen in de kerk. »Nu ook spelen in de kerk?«, zoo klaagt een insender in het *Neue Sächs. Kirchenblatt.* Velen spreken er van dat de bioscoop datgene heeft te verkondigen wat in de kerk te huis hoort. De predikant van de Luthersche gemeente te Chemnitz, J. Peter, meent, dat langs dien weg de persoon van Jezus weder nader tot het volk kan gebracht worden. In het lichtbeeld, meent hij, kan men de beste en rijpste voorstellingen van den persoon en het leven van Jezus voor het oor en het oog van het volk brengen. »Daarbij komt dat de donkere ruimte de dikwijls verstrooide gedachten van den modernen mensch veel beter en gemakkelijker op het eene punt concentreert, als een ruimte waarin het zoo helder is als de dag, waar zoo veel de aandacht afleiden en het godsdienstig medeleven van het aangebodene belemmeren kan. Maar geen gewone lichtbeeldenvoordrachten daarvan maken! Niet leeren, maar stichten! Schriftwoorden wisselen af met gedichten, die met korte trekken het beeld verklaren. Nu en dan orgelspel, gemeenschappelijke gezangen (slechts bekende liederen), ook solozang. Het geheel geen uur van onderwijs, maar een godsdienstig feest. Al het technische moet op den achtergrond treden, het mag niet eens opgemerkt worden. Zoo mag de gemeente niet het geringste van het verwisselen der beelden merken. Elk beeld verschijnt en verdwijnt door het openen en sluiten van een sluitklep, die voor aan het objectief aangebracht is. Lichtwerpers, orgel en de voordragers staan in den rug der gemeente, doch dicht bij elkander, om de drie factoren stil en snel met elkander te laten verkeeren. De wijding van het geheele feest mag van het begin tot het einde door niets gestoord worden».

Hoe goed ook bedoeld, het zijn »spelen». Eene kerk moet al zeer krank zijn, om tot zoo iets te vervallen. De kerk heeft alleen het Woord Gods te bedienen.

Winckel.

Voor Kinderen.

VELERLEI WEGEN.

XXX.

Verdwaald.

In 't eerst kon Karel niet besluiten aan dien raad gehoor te geven. Ook toen de vrienden aandrongen, gaf hij toe en leidde een glas en daarna een tweede, dat een gedienstige hand hem had ingeschonken.

»Als er een schaap over de brug is volgen er meer", zegt het spreekwoord. Dat bleek ook hier.

Een half uur later had Karel alle ernstige indrukken »weggespoeld" en was hij weer de »oude" zooals de vrienden verklaarden. Hij praatte mee, lachte en schertste, en zong het hoogste lied uit. Er was echter groot onderscheid tusschen het lied, dat hij in den tuin gehoord had, en die welke hier in de feestzaal klonken. Het ging er vroolijk en ten slotte luidruchtig toe, en openbaar werd in de gasten wat de Schrift zegt: De sterke drank is woelachtig; al wie daarin dwaalt zal niet wijs zijn. Hem te danken, die een hunner weer een nieuw levensjaar had doen aanschouwen, daaraan kwam de gedachte bij niemand op.

Het was reeds vrij laat, toen het feest eindigde, en hoog tijd huiswaarts te gaan. Karel en een viertal vrienden besloten samen de reis te maken en wel te voet, hetzij omdat ze de frischheid van den nacht aangenaam vonden, hetzij wijl hun verstand te zeer door den wijn was beneveld om te begrijpen, dat de korte wandeling voor hen niet zonder gevaar was.

Dat zou weldra blijken.

Als gezegd, de wandeling was voor de meesten niet ver. Toch was na bijna een half uur de buitenwijk der stad nog niet bereikt. Of zij al dadelijk den verkeerden kant waren opgegaan, is nooit duidelijk gebleken. Zeker is dat men in groote verlegenheid raakte, toen een uit het gezelschap bleek zoo dronken te zijn, dat hij alleen niet voort kon, en door twee vrienden moest gesteund worden. Doch ook deze waren niet nuchter, en zoo geschiedde het, dat na slechts enkele schreden alle drie tuimelden en met een smak op de grond vielen. Natuurlijk moesten de anderen hen ophelpen, doch daarmee verliep veel tijd.

Nu sukkelde men weer een eindje voort maar met moeite, wijl de weg hier door dicht geboomte stik donker was. Daarbij kwam, dat de wijn ook op allen werkte, Karel althans kon zich later niet recht meer herinneren wat er gebeurd was, maar wel dat hij op een oogenblik bespeurde de vrienden te zijn kwijtgeraakt en alleen te wezen.

Wat nu te doen? Hij wist hier weg noch steg, en liep op goed geluk voort, hopende weldra de stad te bereiken. Op eenigen afstand bespeurde hij iets als een lange, glinsterende streep. Hij ging er op af en was nog genoeg bij zinnen om te begrijpen, dat het een beek of kreek moest zijn wier water glansde onder den klaren Oosterschen hemel. Hij besloot het water te volgen, geheel vergetend welk gevaar dit meebracht, vooral wijl hij dicht aan den kant liep. Want hij had nog geen paar minuten zijn onvaste schreden verder gezet, toen hij uitgleed en in het water te recht kwam.